

Ulykker i landbruget – fokus på læssemaskiner

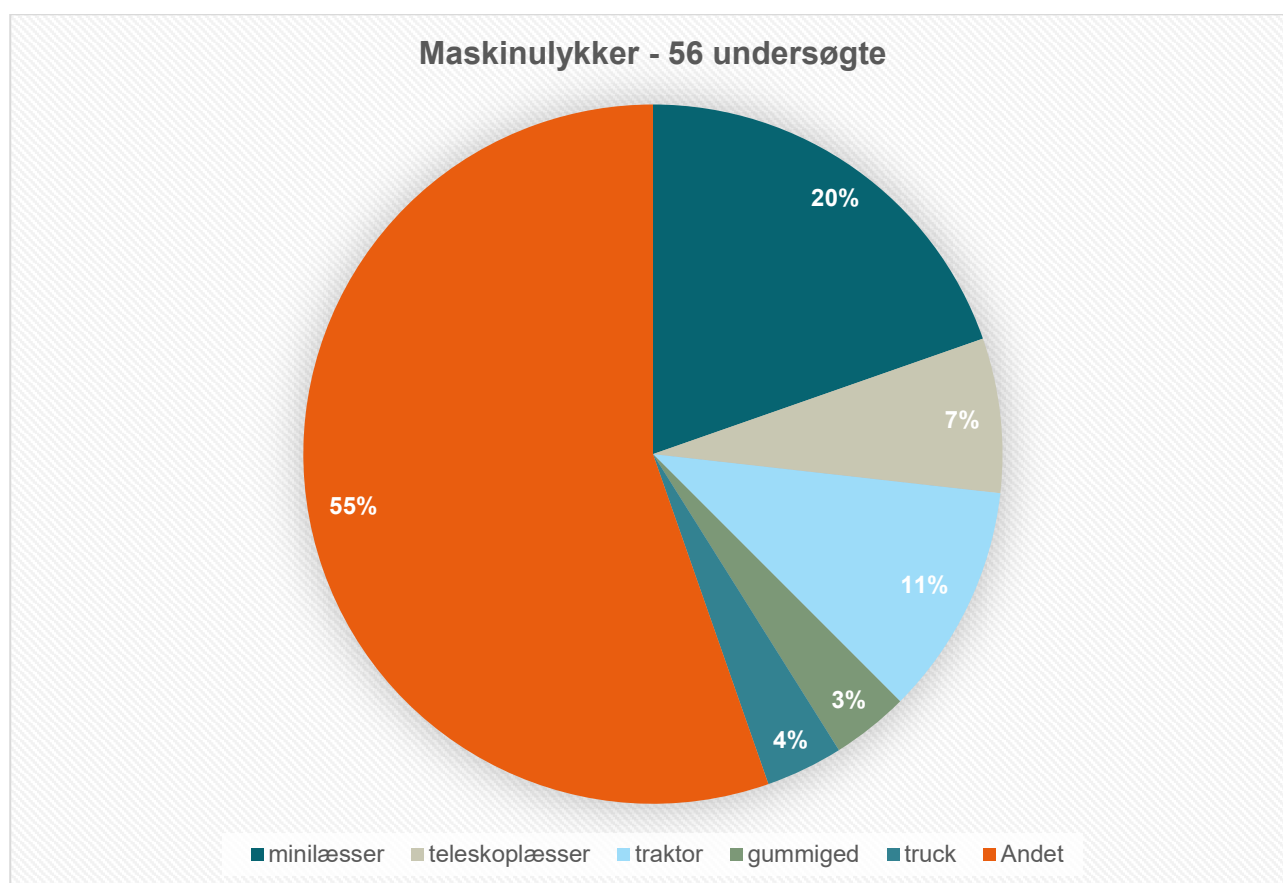
Resumé

Når man ser på alle ulykker i landbruget, der involverer maskiner og teknik, tæller læssemaskinerne tungt i statistikken. Således udgør læssemaskinerne samlet set 34 % af i alt 56 maskinarbejdsulykker meldt til forsikringsselskabet TopDanmark. Ser man på Arbejdstilsynets reaktioner enten ved kontrolbesøg eller ved besøg efter arbejdsulykker, er det også tydeligt, at minilæsserne fylder.

Det er særligt manglende brug af sele, nedklappet eller fjernet styrtbøjle og forkert anvendelse af maskinen, der er årsag til Arbejdstilsynets reaktioner. Ser man på årsager til ulykker i TopDanmarks undersøgelse, er det adfærd, der er den absolut vigtigste årsag til ulykkerne. Man bør derfor kunne konkludere, at nogle af ulykkerne kunne have været undgået, hvis der var større bevidsthed om risikoen ved kørsel med minilæsseren. Det bør altså være formålstjenligt at bruge energi på at arbejde for ændret adfærd ved anvendelse af minilæssere.

Undersøgelse af årsag til ulykker

Ved en undersøgelse af 56 ulykker, hvor maskiner var involveret, som blev anmeldt til forsikringsselskabet TopDanmark, viste det sig, at 20 procent af ulykkerne involverede minilæssere. Det er dermed den kategori, der er stærkest repræsenteret i ulykkerne.

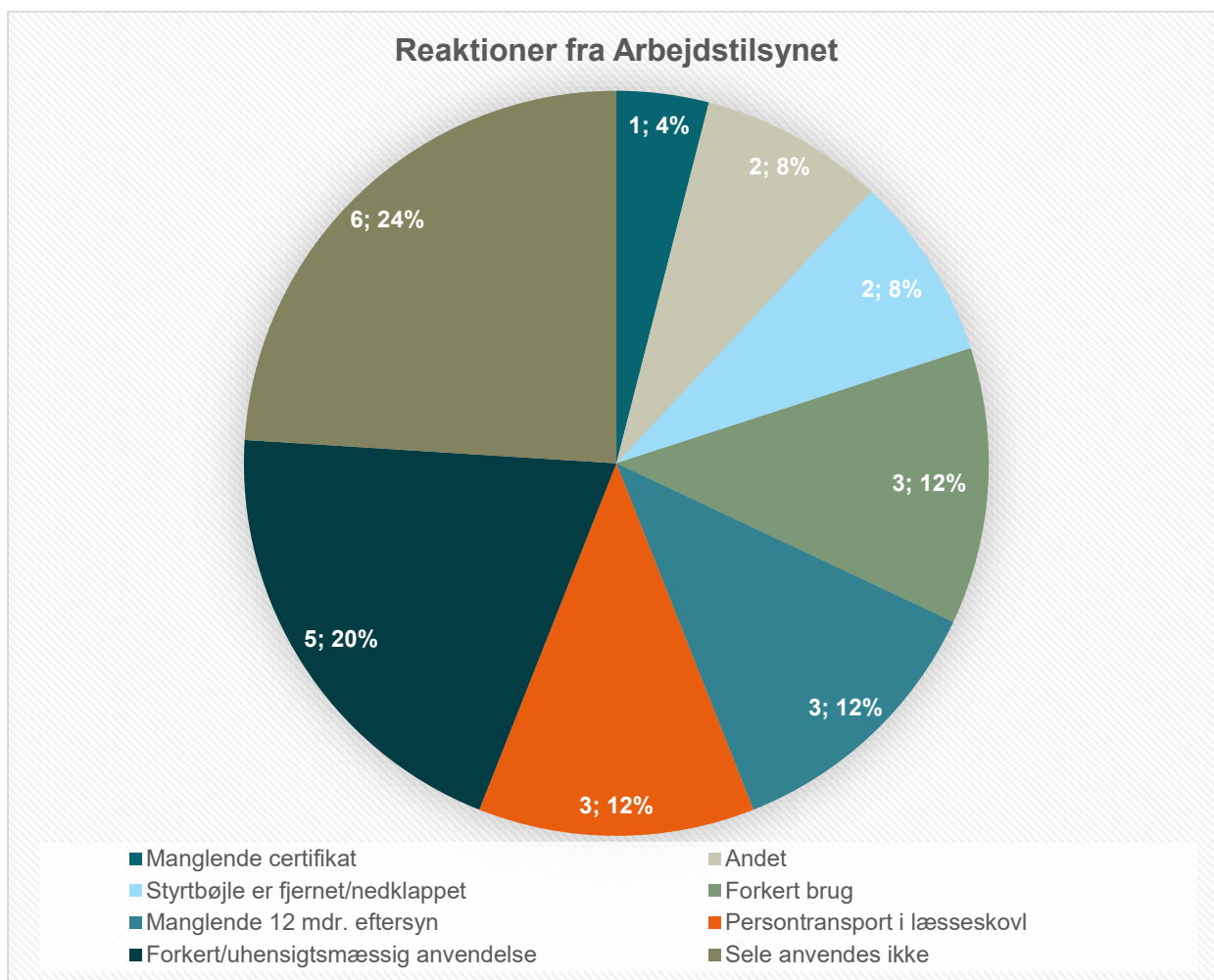
Blandt læssemaskinerne udgør kategorien minilæssere knap 58 % af ulykkerne (20 % af alle ulykker). Dette skal naturligvis ses i lyset af, at minilæsserne findes på mange bedrifter og kører mange timer. Til

sammenligning er traktorer, som typisk findes på de fleste bedrifter og totalt set kører mange timer, involveret i knap 11 % af alle maskinrelaterede ulykker. Minilæsserne fylder altså meget i statistikken og fortjener opmærksomhed.

Arbejdstilsynets kontrol

Opmærksomhed får minilæsserne blandt andet fra Arbejdstilsynet, som fra 2019 til april 2021 har givet 22 påbud eller vejledninger omhandlende anvendelse af læssemaskiner i landbruget. På baggrund af aktindsigt i disse sager kan vi konkludere, at mange af årsagerne til Arbejdstilsynets reaktioner ligger inden for de samme temaer:

- Sele er ikke funktionsdygtig/sele anvendes ikke (minilæssere)
- Maskinens styrtbøjle (oftest ROPS) er fjernet eller klappet ned (minilæssere)
- Lovpligtigt 12-måneders eftersyn af læssemaskiner udføres ikke
- Maskinen anvendes til en opgave eller på en måde, som betyder, at opgaven ikke kan udføres forsvarligt
- Læsseskovl anvendes til persontransport

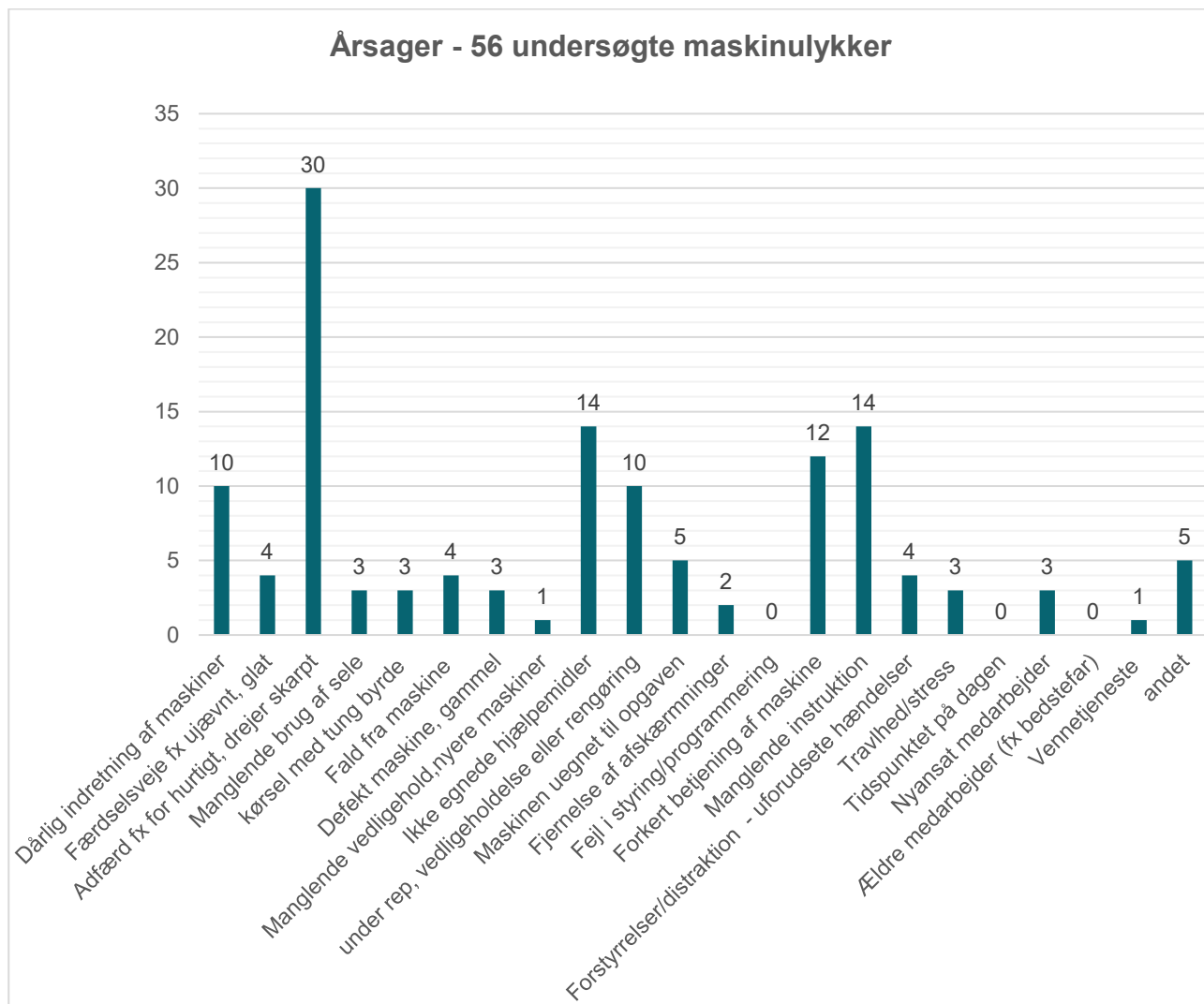
Desuden kan det konkluderes, at de mest almindelige ulykker ved anvendelse af minilæsser er vælteulykker. Vælteulykkerne sker oftest af én af to årsager:

- Minilæsserens læssearm er ikke sænket helt ned til jorden under kørsel
- Minilæsseren anvendes på skrånende eller ustabilt underlag (mudder, sand eller dybstrøelse)

Når det netop er vælteulykkerne, der er de mest almindelige ulykker på landbrugene, er det ekstra uheldigt, at de mest almindelige brud på sikkerheden er manglende brug af sikkerhedssele og manglende anvendelse af styrtøjle. Netop de to elementer er afgørende sikkerhedsforanstaltninger, der kan gøre forskellen på, om en vælteulykke fører alvorlig personskade med sig.

Årsager til ulykker

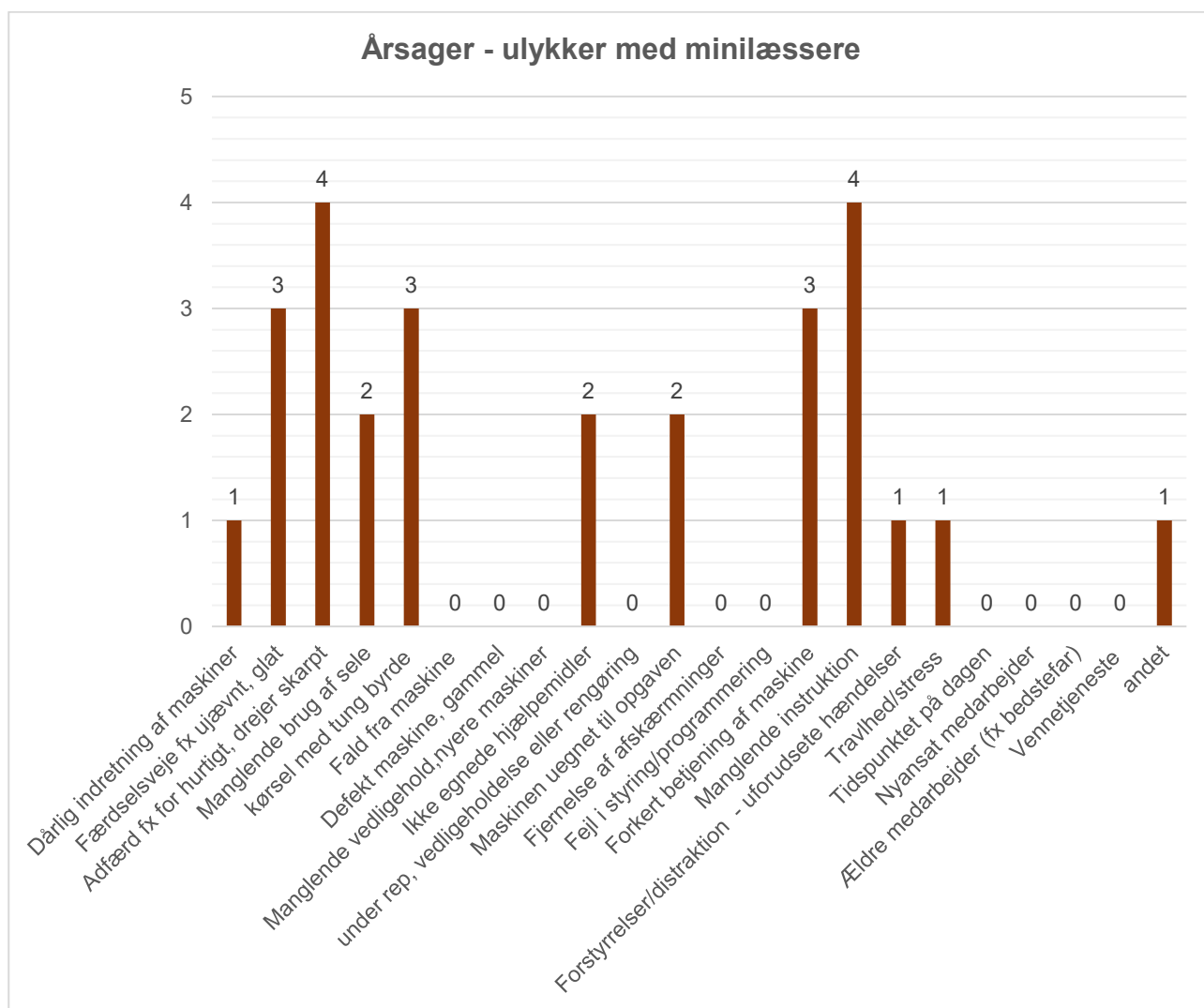
Den gode nyhed er, at TopDanmarks undersøgelse viser, at "adfærd" er den største årsag til ulykkerne. Adfærd blev anført som årsag i 30 af de 56 undersøgte ulykker. Forkert betjening af maskinen og manglende instruktion var blandt årsagerne i hhv. 12 og 14 af ulykkerne. Alle tre årsager er sider af den samme sag – hvis føreren havde haft en anden adfærd på maskinen, er det sandsynligt, at ulykken kunne have været undgået. Nogle gange er det uforsigtighed, nogle gange er det manglende instruktion – men det er adfærd, og det er en god nyhed, for adfærd kan ændres.

Minilæssere specifikt

Ser vi specifikt på minilæssere er tendensen ligeledes gældende. Det er "adfærd" og "manglende instruktion", der oftest er årsag til ulykkerne. Dernæst følger de relaterede "forkert betjening", "færdselsveje fx ujævnt, glat". Endelig er der "kørsel med tung byrde", "ikke egnede hjælpemidler" og "maskinen uegnet til opgaven", hvor man bruger maskinen til noget, den ikke er lavet til – eller bruger den eller dens udstyr til noget, det ikke er lavet til. Eksempelvis er det noteret, at pallegafler ikke er egnede til nedbrydningsopgaver.

I to tilfælde angives manglende brug af sele som årsag til ulykken. Der sker naturligvis aldrig ulykker, fordi man ikke har sele på, men konsekvensen af ulykken kan forværres ved manglende brug af sele. I begge tilfælde er "færdselsveje fx ujævnt, glat" og "kørsel med tung byrde" også angivet som årsager.

Generelt er det positivt, at manglende vedligehold og defekter i denne undersøgelse ikke ser ud til at være en faktor. Ej heller er travlhed/stress årsag til ulykkerne. Når man kører for hurtigt, medtager for tung en byrde eller på anden måde presser maskinen, er det altså sjældent grundet tidspress, men måske nærmere grundet manglende omtanke og risikovurdering.